

Time: 2 Hours

Marks: 60

N.B:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Draw neat diagram wherever necessary.
- 4) There is internal choice in each question.

- Q.1** Attempt **any two** of the following **15**
- a. Explain the compared of growth and development.
  - b. Explain the Sustainable Development Goals
  - c. Examine the capability approach
- Q.2** Attempt **any two** of the following **15**
- a. Explain the role of freedoms in promoting human development.
  - b. Examine the Human poverty index.
  - c. Elaborate the concept of inclusive growth.
- Q.3** Attempt **any two** of the following **15**
- a. Explain the human development index (HDI).
  - b. Comments on Need for Indices,
  - c. Comments on physical quality of life index (PQLI)
- Q.4** Attempt **any two** of the following **15**
- a. Explain the status of child labor in India.
  - b. Discuss on the Poverty Alleviation
  - c. Discuss on food security

*****

मराठी रुपांतर

वेळ: २ तास

गुण: ६०

सूचना: १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

४) प्रत्येक प्रश्नात अंतर्गत निवड आहे.

प्र.१ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

१५

- अ. वृद्धी व विकासाची तुलना स्पष्ट करा.
ब. शाश्वत विकास उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
क. क्षमता दृष्टिकोनाचे परीक्षण करा

प्र.२ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

१५

- अ. मानवी विकास सुधारणेत स्वातंत्र्याची भूमिका स्पष्ट करा.
ब. मानवी दारिद्र्य निर्देशांकाचे परीक्षण करा
क. सर्वसमावेशक वृद्धि संकल्पनेचे मूल्यमापन करा

प्र.३ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

१५

- अ. मानवी विकास निर्देशांक स्पष्ट करा.
ब. निर्देशांकांची गरज यावर भाष्य करा
क. जीवनमानाचा भौतिक गुणवत्ता निर्देशांक यावर भाष्य करा

प्र.४ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

१५

- अ. भारतातील बालकामगारची स्थिती स्पष्ट करा
ब. दारिद्र्य निर्मूलन यावर चर्चा करा
क. अन्नसुरक्षा यावर चर्चा करा

*****